

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

**«ԼՈՌԻՇԵՆ» ՍՊԸ-Ի ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՆՏ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ
1998 ԹՎԱԿԱՆԻ ՆՈՒՆԻՍԻ 17-ԻՆ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵ-
ՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 77 ՆՈՒՎԱԾԻ՝
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱ-
ՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

22 ապրիլի 2008թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի,
Վ. Նովհաննիսյանի, Զ. Ղուկասյանի, Ն. Նազարյանի (զեկուցող), Ռ. Պապայանի,
Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝ գործով որպես պապասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՏ
Ազգային ժողովի ներկայացուցիչ՝ ՆՏ Ազգային ժողովի աշխատակազմի
օրենսդրության վերլուծության վարչության պետ Ա. Խաչատրյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի
1-ին կետի եւ 101 հոդվածի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նա-
յասարանի Նանրապետության օրենքի 25, 38 եւ 69 հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց ««Լոռիշեն» ՍՊԸ-ի դիմումի
հիման վրա՝ ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 1998 թվականի հունիսի 17-ին ընդունված՝
Նայասարանի Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 77
հոդվածի՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխա-
նության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը «Լոռիշեն» ՍՊԸ-ի դիմումն է սահմանադրական
դատարան:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմողի գրավոր
փաստարկները, պապասխանող կողմի գրավոր բացատրությունները եւ լսելով

վերջինիս լրացուցիչ պարզաբանումները, հետագույրելով ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Յ**.

1. ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքն ընդունվել է Նայասպանի Նանրապետության Ազգային ժողովի կողմից 1998 թվականի հունիսի 17-ին, ՆՏ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի օգոստոսի 7-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 1-ից:

2. ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող 77 հոդվածը սահմանում է.

«1. Դատարանը, գործին մասնակցող անձի դիմումի հիման վրա, սույն օրենսգրքով կամ այլ օրենքներով սահմանված դատավարական ժամկետը բաց թողնելու պարճառները հարգելի ճանաչելու դեպքում, վերականգնում է բաց թողնված ժամկետը:

2. Բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու կամ վերականգնելը մերժելու մասին դատարանը կայացնում է որոշում»:

3. Ըստ վերջնական դատական ակտի՝ «Լոռիշեն» ՍՊ ընկերության դիմումը՝ ընդդեմ ՆՏ արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ճառայության, երրորդ անձ «Պրոմեթեյ-Խիմպրոմ» ՓԲ ընկերության՝ պետական մարմնի անգործությունը վիճարկելու պահանջի մասին քաղաքացիական գործով ՆՏ փնտեսական դատարանի 22.11.2006 թվականին կայացրած վճռի, ՆՏ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի 26.06.2007 թվականի որոշմամբ մերժվել է ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 77 եւ 228.1. հոդվածների հիման վրա՝ վճռաբեկ բողոք բերելու համար սահմանված դատավարական ժամկետը դիմողի կողմից բաց թողնելու եւ այն վերականգնելն անհարգելի համարելու պարճառաբանությամբ:

4. Դիմողը գրնում է, որ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 77 հոդվածը հակասում է ՆՏ Սահմանադրության 3, 6 (1-ին, 2-րդ եւ 5-րդ մասեր), 18 (1-ին մաս) եւ 19 (1-ին մաս) հոդվածների պահանջներին, քանի որ աշխատանքային օրվա ավարտից հետո մինչեւ ժ. 24:00 դատավարական գործողությունների կատարման անհնարինության պարճառով բաց թողնված դատավարական ժամկետների վերականգնման պայման չնախատեսելու, ինչպես նաեւ բաց թողնված այդ ժամկետը վերականգնելու կամ վերականգնելը մերժելու մասին դատական որոշման պարճառաբանման պարտադիր պայման չնախատեսելու հետեւանքով, չի

ապահովում արդարադատության արդյունավետության եւ դրա բավարարման գնահատման իրավական երաշխիքներ:

Դիմողը միաժամանակ գտնում է, որ դատավարական գործողության կատարումը ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով սահմանված ժամկետի վերջին օրը՝ աշխատանքային ժամի ավարտից հետո մինչեւ նույն օրվա ժ. 24:00-ն գործնականում անհնար է, քանի որ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 74, 75 հոդվածների եւ վիճարկվող 77 հոդվածի կարգավորման պայմանները չեն պարունակում այդպիսի գործողություն կատարելու բավարար իրավական երաշխիքներ:

5. Պատասխանողը գտնում է, որ դիմողի պնդումը հիմնավորված չէ եւ դիմումը ենթակա է մերժման հետեւյալ նկատարումներով՝ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով վճռաբեկ բողոքի կազմման եւ ներկայացման համար սահմանված է բավական երկար ժամանակահատված՝ վեց ամիս, որն ավելի քան բավարար է ցանկացած բարդության գործի ուսումնասիրման եւ բողոքի ներկայացման համար: Բացի դրանից, դիմողի նշած դատավարական ժամկետների սահմանման եւ վերականգնման հիմնահարցն իր կարգավորումն է ստացել նաեւ «Իրավական ակտերի մասին» ՆՏ օրենքի 5 եւ 84 հոդվածներում, որոնց եւ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող նորմերի վերլուծությունից բխում է, որ դրանք լրացնում են միմյանց: Ներելաբար, եթե դատավարական գործողությունը պեղք է կատարվի հիմնարկում կամ կազմակերպությունում, ապա այդպիսի գործողության կատարման ժամկետը լրանում է այն ժամին, երբ այդ հիմնարկի կամ կազմակերպության սահմանած կանոններով ավարտվում է աշխատանքային օրը: Իսկ դատավարական բաց թողնված ժամկետի վերականգնման կամ վերականգնումը մերժելու վերաբերյալ դատարանի պարճառաբանված որոշման կայացման պարտադիր պայմանը բխում է ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 144 հոդվածի բովանդակությունից, հետեւաբար՝ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 77 հոդվածում դատական որոշման պարճառաբանված լինելու անհրաժեշտության մասին դրույթի ամրագրման կարիքը բացակայում է, եւ այն իր բովանդակությամբ չի հակասում ՆՏ Սահմանադրությանը:

6. ՆՏ Սահմանադրության 18 հոդվածի (1-ին մաս) եւ 19 հոդվածի (1-ին մաս) համաձայն յուրաքանչյուր ոք ունի իր իրավունքների եւ ազատությունների դատական պաշտպանության արդյունավետ միջոցների, ինչպես նաեւ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում իր գործի հրապարակային քննության իրավունք, որն ամրագրված է նաեւ Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպա-

նության մասին կոնվենցիայի 6 հոդվածում: Դատավարական ժամկետների ինստիտուտը ընդհանրապես կոչված է երաշխավորելու անձանց իրավունքների և ազատությունների դատական պաշտպանության սահմանադրական վերոհիշյալ իրավունքի արդյունավետ իրացումը: Այն օրենքով կամ դատարանի կողմից նշանակված որոշակի ժամանակահատված է, որի ընթացքում դատարանը, կողմերը և գործի մյուս մասնակիցներն իրավունք ունեն (պարտավոր են) կատարելու օրենքով նախատեսված դատավարական գործողություններ: Միաժամանակ, որոշակի ժամկետով այդպիսի գործողությունների կատարման սահմանափակումը դատավարական հարաբերությունների կայունությունը, որոշակիությունը, հստակությունը, դատավարական սկզբունքների պահպանումը, գործով բազմակողմանի և օբյեկտիվ քննությունը, ի վերջո, արդարադատության արդյունավետությունն ապահովող և անձանց խախտված իրավունքները ողջամիտ ժամկետում վերականգնելու կարելու երաշխիք է:

7. Քաղաքացիադատավարական ժամկետների սահմանման և կիրառման (այդ թվում՝ նաև գործողությունների կատարման) ընդհանուր կանոնները նախատեսված են ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 74-77 հոդվածներով, համաձայն որոնց՝ դատավարական գործողությունները կատարվում են սահմանված ժամկետներում (օրենսդրությամբ, դատարանի որոշմամբ), և կարող են կատարվել մինչև այդ ժամկետի վերջին օրվա ժամը 24:00-ն, որը որպես իրավական ակտով նախատեսված գործողությունը կատարելու ընդհանուր կանոն նախատեսված է նաև «Իրավական ակտերի մասին» ՆՏ օրենքի 84 հոդվածի 1-ին մասում:

Միաժամանակ, օրենսդրությամբ կարգավորված է քաղաքացիադատավարական ժամկետների հաշվարկի, դրանք բաց թողնելու դեպքում վերականգնելու ընթացակարգ: Վերականգնման կանոնները որոշված են ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 77 հոդվածի 1-ին մասում, ինչպես նաև «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՆՏ օրենքի 24 հոդվածում (կատարողական թերթը կատարման ներկայացնելու դեպքում), համաձայն որոնց՝ բաց թողնված դատավարական ժամկետը դատարանի որոշմամբ վերականգնվում է հարգելի պարճառների առկայությամբ՝ գործին մասնակցող անձի դիմումի հիման վրա:

Վերոհիշյալ նորմերի բովանդակությունից հետևում է, որ դատավարական ժամկետը բաց թողնելու հնարավոր պարճառներն օրենքով օբյեկտիվորեն կանխորոշված չեն, որի պայմաններում դրանք գնահատելու և արդյունքում այդ ժամկետի բացթողումը հարգելի կամ անհարգելի ճանաչելու (գնահատման չափանիշներ ընտրելու) դատարանի լիազորությունը կրում է հայեցողական բնույթ: Սակայն, ի տարբերություն «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՆՏ օրենքի 24

հողվածի 4-րդ մասում ամրագրված կանոնի, դափավարական գործողության կա-
պարման բաց թողնված ժամկետը ՆՏ քաղաքացիական դափավարության օրենսգրքի
վիճարկվող 77 հոդվածի հիմքով վերականգնելու վերաբերյալ դափարանի որոշման
բողոքարկման, հետեւաբար՝ այդ ակտի հիմնավորվածությունը (օրինականությունը)
վիճարկելու իրավական հնարավորություն նախապեսված չէ, որի սահմանադրակա-
նությունը սույն գործի շրջանակներում չի վիճարկվում:

Ի դեպ, քննության առարկա հիմնահարցի վերաբերյալ դիրքորոշում է
արտահայտել նաեւ ՆՏ դափարանների նախագահների խորհուրդն իր «Դափական
ակտերը բողոքարկելու ժամկետների վերաբերյալ օրենսդրության կիրառման
դափական պրակտիկայի մասին» 2000թ. թիվ 36 որոշմամբ:

Վերահասպարելով իր 09.04.2007թ. ՄԴՈ-690 որոշման 7-րդ եւ 11-րդ կետերում
արտահայտված դիրքորոշումը՝ սահմանադրական դափարանը գտնում է, որ դափավա-
րական ժամկետները բաց թողնելու պատճառների դափական գնահատման հիմքում
պետք է լինեն իրավական չափանիշներ՝ ելնելով իրավակարգավորման ընդհանուր
սկզբունքներից, բացառելով կամային ու չհիմնավորված որեւէ մոտեցում: Այդպիսի ա-
զատությունը պետք է իրականացվի իրավասու դափարանի՝ օրենքով նախապեսված
լիազորությունների շրջանակներում, անձանց համար միակերպ ընկալելի հիմքերով՝
ՆՏ Սահմանադրության 3 հոդվածում եւ 47 հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված հիմ-
նարար սկզբունքների պահպանմամբ: Նակառակ պարագայում, դափարանը մարդու
սահմանադրական իրավունքների՝ որպես անմիջական գործող իրավունքի, ապահով-
ման ու պաշտպանության փոխարեն իր ակտով այդ իրավունքների ոտնահարման
պատճառ կարող է դառնալ: Դրանով է պայմանավորված դափական ակտերի՝ որպես
սահմանադրական արդարադատության օբյեկտի հանդիսանալու իրողությունը միջազ-
գային պրակտիկայում:

Ելնելով դիմողի առաջադրած հարցադրումներից, ինչպես նաեւ «Սահմա-
նադրական դափարանի մասին» ՆՏ օրենքի 19 հոդվածի հիման վրա ի պաշտոնե
պարզելով գործի հանգամանքները, սահմանադրական դափարանն արձանագրում
է, որ օրենսդրությունը նախապեսել է բոլոր հնարավոր լուծումները քննության առար-
կա հարցով դիմողի սահմանադրական իրավունքների պաշտպանության համար:
Խնդիրը կայանում է նրանում, թե այդ հնարավորություններն ինչպես են իրացվել դա-
փական պրակտիկայում: Սահմանադրական դափարանը գտնում է, որ քննության ա-
ռարկա գործով դա չի արվել հոգուր իրավունքի գերակայության սկզբունքի երաշխա-
վորման, միաժամանակ արձանագրելով, որ ՆՏ Սահմանադրությամբ դափական ակ-
տերը սահմանադրական վերահսկողության օբյեկտի հանդիսանալ չեն կարող:

8. Անդրադառնալով ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 77 հոդվածի 2-րդ մասի հիմքով կայացված դատական որոշման պարճառաբանման պարտադիր պահանջի վերաբերյալ դիմող կողմի պնդմանը, նկատի ունենալով, որ այդպիսի որոշման կայացումը դուրս է ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 144 հոդվածի կանոնակարգման շրջանակներից, եւ վերահաստատելով 09.04.2007թ. ՍԴՈ-690 եւ 11.04.2007թ. ՍԴՈ-691 որոշումներում արտահայտված իր դիրքորոշումը, սահմանադրական դատարանը միաժամանակ արձանագրում է ՏՏ դատական օրենսգրքի 21, 48, 50 (4-րդ մաս) եւ 60 (1-ին մասի 1-ին եւ 6-րդ կետեր) հոդվածներով նախատեսված՝ դատական որոշումների պարճառաբանման պարտադիր պայմանների միակերպ կիրառման կարելիությունը ՏՏ Սահմանադրության 18 եւ 19 հոդվածների պահանջների լիարժեք երաշխավորումն ապահովելու խնդրում:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի 1-ին կետով, 102 հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69 հոդվածներով, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց .**

1. ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 77 հոդվածը համապատասխանում է Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 102 հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ